

Infermeria

ADSCRITA A LA **UMB**

Seminari Cultura, Salut i Cinema

II Trobada Interdisciplinària

De febrer a maig de 2012

© Alessio Redegoso

escoles universitàries
gimbernat

ADSCRITA A LA **UMB**

CEI
CAMPUS D'EXCEL·LENCIA
INTERNACIONAL

Objectius del seminari

El *Seminari de Cultura, Salut i Cinema* forma part d'una de les activitats de formació didàctica que ofereix l'Escola Universitària d'Infermeria Gimbernat. Aquesta II Trobada Interdisciplinària planteja quatre sessions adreçades a tota la comunitat educativa així com als professionals de la salut. Al mateix temps, el seminari està dissenyat com un espai obert, destinat a un públic que no necessàriament ha de procedir de l'àmbit de la salut, ja que es vol atribuir a la trobada una major visió interdisciplinària: la salut és l'àmbit per excel·lència on convergeixen diferents disciplines i, per tant, representa un camp d'interès "per a tots".

L'objectiu del *Seminari Cultura, Salut i Cinema* és poder educar i formar en la diversitat, des de la complexitat, la consciència i el coneixement de totes les múltiples realitats presents en el món de la salut. Un terreny inter i transdisciplinari. La finalitat central d'aquest seminari és abordar des de diferents visions el procés de Salut, Atenció i Malaltia per mitjà del suport audiovisual. Creiem que l'ús d'aquest material, tant en forma de pel·lícules com de documentals independents o inèdits i sèries de TV, permet un ús actiu de les emocions per portar les reflexions a una concreció i al desenvolupament de propostes. Així mateix, permet conscienciar sobre els límits de les categories diagnòstiques actualment desplegades a la cultura mèdica occidental, així com observar les realitats diverses i l'experiència del patiment, tant pel subjecte com per la seva família, entorn social i professionals de la salut.

COORDINADORA
Dra. Serena Brigidi

Seminari Permanent de Recerca
i Comunicació Científica - SPRICC -
<http://infermeria.eug.es/es/investigacion>
Tel. 93 589 37 27 - 207
serena.brigidi@eug.es

Seminari Cultura, Salut i Cinema

INFORMACIÓ GENERAL

Destinataris

Aquest seminari està dirigit a la comunitat educativa, a professionals de la salut i a totes les persones interessades en els temes proposats.

Inscripcions

- **Inscripció per sessió: 5€**
- **Inscripció II Trobada Interdisciplinària: 15€** (4 sessions) mitjançant la nostra pàgina web www.eug.es
- **Inscripció gratuïta per als alumnes, els exalumnes i els professors de les Escoles Universitàries Gimbernat** (caldrà formalitzar la inscripció enviant un correu electrònic a infermeria@eug.es)
- Per a més informació pots dirigir-te a la pàgina web de l'Escola www.eug.es, o bé per correu electrònic a la coordinadora Dra. Serena Brigidi (serena.brigidi@eug.es).

Temporalitat

Primer dimecres de cada mes.

PLANIFICACIÓ

- **Sessió I:**
1 de febrer de 2012 / De 15 a 18.30 h.
- **Sessió II:**
7 de març de 2012 / De 15 a 18.30 h.
- **Sessió III:**
11 d'abril de 2012 / De 15 a 18.30 h.
- **Sessió IV:**
2 de maig de 2012 / De 15 a 18.30 h.

S'expedirà certificat d'assistència.

Sol·licitat el *Reconeixement d'Interès Sanitari* a l'Institut d'Estudis de la Salut.

SESSIÓ I

“UN HOSPITAL AMB MÉS RIALLES, UN HOSPITAL HUMANITZAT”

Data: 1 febrer 2012 / 15.30 hores

Professora: Dra. Ekis, Fundació Theodora.

La Fundació Theodora va néixer a Suïssa, el 1993 fundada pels germans André i Jan Poulie en memòria de la seva mare, Theodora. Des del 2000 treballa també en hospitals de tot Espanya. La Fundació Theodora treballa amb l'objectiu d'humanitzar l'estada dels nens i adolescents ingressats als hospitals. Per això, organitza i sufragua les visites dels “Doctors Somriure”, artistes hospitalaris que realitzen el seu treball de forma retribuïda. El seu perfil artístic és ampli: mags, pallassos, actors, “conta contes” que adapten aquestes característiques a l'àmbit hospitalari. En aquest moment un equip de 26 Doctors Somriure visiten als nens i adolescents desenvolupant principalment dos programes: *Programa Planta* i *Programa d'Acompanyament Quirúrgic*. En el primer programa, els Doctors Somriure visiten, de forma individualitzada, als seus petits pacients d'habitació en habitació per obrir-hi una finestra d'aire fresc que rebuig el tedi i la preocupació que suposa una estada hospitalària. En el *Programa d'Acompanyament Quirúrgic*, els Doctors Somriure acompanyen tant als nens i adolescents com als seus familiars abans i després de ser intervinguts quirúrgicament, amb la finalitat de reduir l'estrès físic i emocional que es produeix durant aquest procés.

Els Doctors Somriure respecten la confidencialitat dels seus ‘pacients’ i no s'ocupen en cap cas de cures mèdiques, respectant les indicacions del personal sanitari i treballant en estreta col·laboració amb ells per donar-los suport en la seva tasca.

Pel·lícula proposada

Acompanyament Quirúrgic

Espanya, 2010

Direcció: Departament de Comunicació de l'Hospital Universitari Gregorio Marañón i Fundació Theodora
Guió: Departament de Comunicació de l'Hospital Universitari Gregorio Marañón i Fundació Theodora
Producció: Departament de Comunicació de l'Hospital Universitari Gregorio Marañón i Fundació Theodora
Gènere: Documental

Sinopsi

Es narra el *Programa d'Acompanyament Quirúrgic* de la Fundació Theodora a través de la història d'una nena que serà operada.

En aquest programa, Els Doctors Somriure acompanyen tant als nens i adolescents com als seus familiars abans i després de ser intervinguts quirúrgicament amb la finalitat de reduir l'estrès físic i emocional que es produeix durant aquest procés.

Tot s'explica des del punt de vista del Dr. Somriure i el personal sanitari.

Objectiu de la sessió

En aquesta sessió, Mamen Olías, la Dra. Ekis de la Fundació Theodora, pretén explicar i aprofundir el treball que realitza el Dr. Somriure en el *Programa d'Acompanyament Quirúrgic*.

SESSIÓ II

“TERANYINES: LA BOGERIA COM TEIXIT HABITABLE”

Data: 7 març 2012 / 15.30 hores

Professor: Dr. Martín Correa

Escola Universitària d'Infermeria, Universitat Rovira i Virgili.

Doctor en Antropologia Mèdica i Salut Internacional, URV, Tarragona. Màster i Diplomatura en Antropologia Social i Cultural, UAB, Barcelona. Llicenciat en Ciències de la Comunicació per la Universitat de Buenos Aires, és, en l'actualitat, professor del Departament d'Infermeria de la URV. Autor / col·laborador de publicacions a la UOC en l'àmbit de la salut mental i membre coordinador / fundador de l'Associació Sociocultural Ràdio Nikosia. Així mateix, és membre investigador de la URV.

Entre d'altres cal destacar diversos premis com el Premi 2009 de l'Ajuntament de Barcelona al millor treball d'investigació periodística en l'àmbit de la salut: “Convivència i discapacitat”, La Vanguardia (08/2008), el Premi Ferran Salsas i Roig 2009 a la recerca en l'àmbit “Salut i comunitat”, i “Ràdio Nikosia. Anàlisi d'un nou dispositiu d'inclusió, comunicació i intervenció social en l'àmbit de la salut mental.”

Ha codirigit el documental “El Factor Sensible” (BTV: 2009). Ha estat professor convidat de la Universitat de Porto Alegre (Brasil), a la Universitat Autònoma de Madrid, a la Universitat Ramon Llull i a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha publicat diversos articles acadèmics en l'àmbit de la salut i la salut mental.

Pel·lícules proposades

1. Spider

Regne Unit, França i Canadà, 2002

Direcció: David Cronenberg

Guió: Patrick McGrath i David Cronenberg, basat en la novel·la de Patrick McGrath.

Producció: David Cronenberg, Catherine Bailey i Samuel Hadida

Música: Howard Shore

Fotografia: Peter Suschitzky

Durada: 98 minuts

Gènere: Drama, Thriller

2. Cigne negre / Black Swan

Estats Units, 2010

Direcció: Darren Aronofsky

Guió: Mark Heyman, Andres Heinz

Producció: Phoenix Pictures, Protozoa Pictures, Cross Creek

Durada: 103 minuts

Gènere: Drama, Thriller

Sinopsi

El punt de partida serà a Cronenberg, en el personatge principal de “Spider” que passa els seus dies teixint una teranyina asimètrica de fils fermes a l'interior d'una habitació semi-fosca. Aquestes línies, les que formen l'entramat, poden superposar-se a manera de transparència amb el mapa d'esquerdes que s'entrecreuen en el mirall trencat pel personatge central de “El cigne negre”. Entre ambdues parts dissenyaran un nou mapa que ens obrirà altres preguntes, altres respostes. La proposta és una invitació a pensar la bogeria com a itinerari possible, com a territori legítim de mapes superposats, com una geografia de línies i punts amb estacions fixes i estacions mòviles. La inaccessibilitat aparent potser sigui en part això, aparent. Més enllà del judici moral, del dolor real, de la confusió evident, hi ha mapes que no necessàriament ens guien a algun lloc i no obstant això no deixen, en la seva circumstància, de ser mapes possibles que responen a altres subjectivitats des d'on sorgeixen, també, altres històries que han de ser comptades.

Objectiu de la sessió

Des-caminar. Com en un exercici de des-aprenentatge, acostar-nos a pensar la bogeria des d'una perspectiva que intenti despullar-se, desprendre's momentàniament de coneixements acadèmics, metges, diagnòstics, institucionals, categoritzants, farmacològics, etc. La idea és tornar a observar la bogeria com a manifestació d'un dolor humà, com a part legítima de la recerca del subjecte per construir -encara que no sigui més que a través de la destrucció- un territori propi, un context del qual sentir-se circumstancialment amo, un refugi relativament autònom per intentar des d'aquí la recuperació d'una semàntica, d'un univers propi des d'on iniciar-ho, no un itinerari de “millor estar”. La teranyina del “Spider” de Cronenberg serà, com deïem, un punt de partida.

SESSIÓ III

“COSSOS IMPROPIS: AMPUTACIONS ELECTES I EL PAPER DE LA MEDICINA EN ELS MALESTARS CONTEMPORANIS”

Data: 11 abril 2012 / 15.30 hores

Professora: Dra. Inma Hurtado

Professora a la Facultat d'Humanitats i Ciències de la Comunicació de la Universitat Cardenal Herrera, CEU. Dra. Europea en Antropologia de la Medicina per la Universitat Rovira i Virgili. Primer premi d'Investigació Cultural Marqués de Lozoya, 2010 - Ministeri de Cultura.

Fragments de pel·lícules / sèries / documentals proposats

1. *Whole*

UK / USA, 2003,
Direcció: Melody Gilbert
Guió: Melody Gilbert
Producció: FF Films
Durada: 55 minuts
Gènere: documental

2. *Armless*

USA, 2010
Direcció: Habib Atzar
Guió: Kyle Jarrow
Producció: Habib Atzar i Hsiano Bian
Durada: 82 minuts
Gènere: documental

3. *CSI: Nova York*

USA, 2004 fins l'actualitat
Creat per Anthony E. Zuiko, Carol Mendelsohn i Ann Donahue
Producció: Jerry Bruckheimer
Durada: 42 minuts
Gènere: sèrie TV, Drama / Policial

4. *Anatomia de Grey*

USA, 2005 fins l'actualitat
Creat per Shonda Rhimes
Producció: Shonda Rhimes
Durada: 42 minuts
Gènere: sèrie TV, Drama / Mèdica

5. *Nip / TUC*

USA, 2003-2010
Creat per Ryan Murphy
Producció: Ryan Murphy Productions, The Shephard-Robin Company i Warner BROS Television
Durada: 42 minuts
Gènere: sèrie TV / Drama

Sinopsi

Aquests fragments mostren una de les manifestacions de malestar psíquic més estranyes dels últims temps però la seva incidència, segons alguns experts, sembla ascendir i l'interès per ella també. Persones que comparteixen el desig inconfessat que se'ls amputi algun membre del seu cos. Molts saben, no només això, sinó el nivell exacte d'amputació que volen -habitualment la cama esquerra per sobre del genoll-. Es tracta d'una part perfectament sana del cos però percebuda per ells com aliena o incongruent amb la seva imatge corporal. El membre que excedeix d'on acaba el seu cos és aliè a ells, se senten “sobre-complets”.

Objectiu de la sessió

Analitzar els fenòmens patològics nous, contemporanis i induïts. Aquests fragments al voltant d'aquest trastorn pretenen fer-nos reflexionar sobre els següents eixos:

- Els fenòmens patològics contemporanis des de la perspectiva del context social i la influència d'Internet.
- La desintegració de la relació entre “jo” i el cos: hi ha la identitat en l'anatomia? Pot la cirurgia crear identitat? La diferència com a valor contemporani.
- El dolor com a part de la identitat.

SESSIÓ IV

“LA MATERNITAT D'ELNA; BRESSOL DELS EXILIATS (1939-1944)”

Data: 2 de maig de 2011 / 15.30 hores

Professora: Assumpta Montellà

Llicenciada en Història. Autora de diversos treballs d'investigació sobre la guerra civil espanyola i les rutes de l'exili, col·labora a la revista *Sàpiens*. Ha participat com a ponent en diversos col·loquis i fòrums sobre l'exili, del qual és especialista. És autora dels llibres *La Maternitat d'Elna* (2005), *El Setè Camió* (2007), *Els Contrabandistes de la Llibertat* (2009) i *Biografia d'Elisabet Eidenbenz* (2010). Ha rebut el premi Dignitat 2006 per la seva tasca d'investigació. També és membre actiu de diferents associacions que treballen per la recuperació de la Memòria Històrica.

Documental proposat

El llegat de la Maternitat d'Elna

Espanya, 2006
Direcció: Toni Espinosa i Assumpta Montellà
Guió: Toni Espinosa i Roger Comella
Coproducció: Televisió de Catalunya amb Enunai Produccions i Televisió Espanyola amb la col·laboració del Programa Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya, l'ICIC (Institut Català de les Indústries Culturals) i l'IMSERSO (Ministeri de Treball i Assumptes Socials)
Durada: 60 minuts
Gènere: Documental històric

Sinopsi

El 1939, amb la Guerra Civil espanyola gairebé acabada, mig milió de persones van creuar la frontera amb França per escapar de la repressió de Franco. El país veí va confinar aquestes persones en camps de presoners que no reunien les mínimes condicions humanitàries i que va causar el 95% de mortalitat infantil. A les mares que escapaven del règim franquista es van su-

mar poc després mares jueves provinents del centre d'Europa que fugien de l'horror nazi. Conscient d'aquest drama, Elisabeth Eidenbenz, una jove mestra suïssa de 23 anys que feia un temps que estava a Espanya ajudant els infants víctimes de la guerra, va decidir ajudar a les dones embarassades dels camps. Va establir una maternitat a Elna, una petita vila del Rosselló, a la Catalunya Nord, propera als camps de Argelers, Rivesaltes, Gurs i Sant Cebrià. Amb la mateixa col·laboració de les mares i d'algunes infermeres voluntàries, Elisabeth va fer possible el naixement de 597 nadons en bones condicions. Però Elisabeth Eidenbenz va fer molt més que atendre parts...

Objectiu de la sessió

- Realitzar una breu descripció del context històric, especialment de les precàries condicions sanitàries en els camps de concentració francesos 1939-1944 (Argelers, Ribesaltes, St.Cebrià, etc.).
- Reflexionar sobre la visió femenina en els camps francesos davant els problemes de la seva quotidianitat, desnutrició, amenorrea, violacions, embarassos, alts índexs de mortalitat infantil dels nadons...
- Analitzar “La Maternitat d'Elna” com un estament de primer ordre sanitari. La sanitat en un període d'entreguerres.

INFORMACIÓ

Si vols més informació pots adreçar-te a les secretaries de les Escoles.

- Horari: de 10 a 13 hores i de 16 a 19 hores o a la pàgina web de l'Escola:
www.eug.es

COM ARRIBAR-HI

- Ferrocarrils de la Generalitat, estació de Sant Joan, direcció Sabadell, cada 10 minuts des de plaça Catalunya
  - Autopista B-30, sortida Sant Cugat/Rubí
- Túnel de Vallvidrera, sortida núm. 13A, enllaç amb l'autopista B-30 Girona-França, per la calçada lateral

escoles universitàries
gimbernat

ADSCRITA A LA **UWB** CEI
CAMPUS D'EXCEL·LENCIA
INTERNACIONAL

www.eug.es

Col·labora:

SPRICC

SEMINARI PERMANENT DE RECERCA
I COMUNICACIÓ CIENTÍFICA

President Escoles Universitàries Gimbernat

J. M. Sala i Xampeny

Director Escoles Universitàries Gimbernat

A. Barbeta i Laball

Av. de la Generalitat, 202-206 08174 Sant Cugat del Vallès (Barcelona)

Tel. 93 589 37 27 Fax 93 589 14 66 infermeria@eug.es